

Landskap: Skåne Upptecknare: Brita Hvas
 Härad: Luggude Berättare: Alfred Lundberg, N. Häljaröd
 Socken: Farhult Berättarens yrke: F.d. fiskare och trätoffel-
 makare
 Uppteckningsår: 1952 Född år 1876 i N. Häljaröd

Några uppgifter lämnade av fröken Ester Björkman (se f.ö.
 separat uppteckning). M. 12553.

Biografiska och topografiska uppgifter. Husbygge, vägar, hamn, tång, fattigvård.	sid. 1-6.
Fiske.	7-13.
Svar på frågor ang. fiskmat.	14.
Toffelmakeri.	15-18.
Bak.	19-20.
Handelsfolk m.m.	21.
Affärer m.m.	22.
Smuggling. Krogar.	23-24.
Emigration.	25.
Asociala element.	26-27.
Rackare. Hästkött, m.m.	28-29.
Klasskillnad. Bjudlag m.m. Begravning.	30-32.
Kyrkligt liv. Husförhör. Kyrktagning.	33-34.
Skolförhållanden.	34.
Nöjesliv m.m.	35-36

Påkseder. Slå katten ur tunnan.	sid. 37-38.
Majstång och midsommarfirande.	39.
Post, tidningar, böcker m.m.	40-41.
Visor m.m.	42-46.
Väderlek.	47-49.
Bot mot sjukdomar.	50, 52.
Gastar m.m.	53-54.
Otur vid möte.	55.

Biografiska och topografiska uppgifter.

"Jag är född i detta hus, och här har jag bott hela mitt liv. Min far var fiskare, men han var soldat också. Min farfar hette Tuve Svensson. De var elva barn i den familjen, så de skulle ut så fort de kunde och förtjäna sitt bröd. 'Farse' far var snickare på den tiden. Han var nästan allting, han gjorde träskor och trätofflor till alla. Den bodde här uppe i ett hus lite nedanför vägen. Det är rivet nu. Min far var visst den tredje i ordningen. Han måtte tidigt ut och tjäna pengar. Han vaktade grisar på Höghult. Där var två stycken vaktepågar, och jag tror att de hade 5 kronor om året och maten förstås. Sen kom han till Stora Snorröd och vaktade där, och sen blev han kusk hos Stenssons här i Farhult. Det var nån sorts krigare som hade gården. Så småningom blev han soldat, han var väl 25 år då och sen tjänste han i 26-27 år i Norra Skånska Infanteriregementet i Ljungbyhed. Min far hette Nils Tuveesson från början, men när han blev soldat fick han namnet Lundberg. Det var en soldat före honom som hette Lundberg och när han hade slutat fick far ärva både hans nummer och namn. - När far var fri från sin tjänst som soldat så fiskade han. - Jag vet en gång jag skulle möta far, när han kom från Ljungbyhed. Då gick det tåg till Ängelholm. Jag var väl 10 år då.

Farfar har byggt detta huset, och far och mor har själva murat upp det. Det är bara råsten i huset. Det strök de själva där hånne bara lite längre bort på stranden. Det var ett stort arbete. Mor sa' att hon slet som ett djur. Korsvirket är furu, det köpte de. Förr var här sådana som kom körande med timmer uppifrån Småland från skogarna. Jag vet far köpte bräder till det här huset av en däruppifrån. Då bodde han i ett hus här högre upp mot vägen. Timmerlasset var så stort att hästen inte kunde dra upp lasset på 'lien', så far köpte hela lasset, och det gick till att klä det här huset med. Han fick det väl för billigt pris när han köpte alltsammans. Det var innan jag var född. Han klädde den södra, östra och västra sidan men inte den norra. Det var tjocka bräder så därför hållt det länge. - Vi klädde det med bräder för tre-fyra år sen. Jag fick hjälp till det. - Det skulle väl vara fint med bräder på husen. Det blev nog modernt då. Här har varit åtta stycken hus förut här nere vid stranden, men nu är det bara detta som står igen. Det har gått så småningom att det ena huset efter det andra har försvunnit. De reste till Amerika glyttarna, så ingen ville bo kvar. Vi som bodde här vid sjön levde av fiske och sjöluft. Nu lever jag på pension och sjöluft. Det var ju väldigt fint att en fick lite pension.

Det var många stugor utmed stranden då som nu är borta.

Där var Nila⁵ Tilda, och så var där en som hette Melander. I den lilla stugan som hör till Blockhuset har det bott en fiskarfamilj. Men det är länge sen. Det var två systrar som bodde där till sist, den ena sålde fisk och den andra hjälpte till i skolan med att städa och sådant. Det var Tilda och Kersti, Kersti var 'gamlare' än Tilda. Deras far hette Massa Nilsson - Massa det var ett skällsnamn. Där var en som bodde ett stycke därifrån och han kallades Massa Jönsson. Jag vet inte vad det där kom ifrån.

Här var dålig väg ner. Den är mycket bra nu mot vad den var förr, fast de har kunnat köra här i all min tid. Den som skulle cykla eller köra kunde knappast komma fram, för det var så mycket grus och sten.

Någon riktig hamn hade vi inte på den tiden, nej då. Båtarna låg alldeles torra på stranden, när vi skulle sätta ut dem ibland, så vi måtte baxa ut dem på sidan. Vi fick sätta ett stycke trä under dem och dra båtarna ner till vattnet. Ibland kunde de ligga ända upp till 50 meter upp på land. Den 'hamnen' vi hade innan den här blev byggd hade vi själva gjort. Den arbetade vi på om vintern. Det gjorde vi allesammans. Allra först var här bara ett 'gäre', som gick ut i sjön. Sen byggde de på så det var en hamn, så när de fick båtarna in där, så låg de bra. Det gäret kommer jag inte ihåg, det är nog över 100 år

sedan. Det var ett vanligt stengäre, som de byggde ut i sjön. Hamnen byggde de allesammans på om vintern. Det kunde vara 20 man som sprang på isen och släpade hem stenar och la' dem i en bunke. De släpade stenarna på isen. De hade sådana här järnstänger och sådant till att lyfta upp stenen med. De hade själva gjort en 'kana', som de la' stenen på. Den var gjord av tunna plankor, som ett stenas ungefär. Det var en släde, tre meter lång och två meter bred så där. Så var det ett rep i var sida, och om de då var tjugu man på isen, så tog de vid tio i var sida och drog. De kunde ta stenar så stora, så stora. Släden var inte högre än c:a 25 cm. Hästar hade vi inte råd till att ha, vi fick hjälpa oss själva. När de var på isen, hade de traskor med hästskosöm i, det måste de ju ha för att inte halka.

Området härnere heter sjöman. Bönderna hade en skogsma och en sjöma. Det räknas till Norra Häljaröd. Bönderna hade del i strandmalen. Deras jord sträckte sig ner till tångtäckterna, men där nedanför skulle det vara fritt. Var och en fick ta tång här vid stranden. Här var sån efterfrågan på tång förr i tiden. En del var tidigt uppe på morgonen och kom här innan solen gick upp för att vara säkra på att få nån tång. Det var bönder längre inifrån landet. Men sen blev de så 'förtrödna' här, så det blev bestämt att de inte skulle få komma före sol-

kyrkan. Där var det både lusigt och lasigt. När jag gick och läste för prästen, så bodde jag där, för jag var dålig i benet och kunde inte gå hem var dag. Jag bodde hos förestånderskan, så jag var inte med de andra, men jag såg ju hur de hade det. Det var ett gammalt hus, och skäktorna sprang 'runten om' på väggarna. De som bodde där fick klara sig själva med maten, om de inte var så sjuka och gamla att de inte kunde, för då fick de hjälp av förestånderskan. De hade lite bröd och drickablan-ning. De fick något visst om dan, 10 öre eller vad det var, och så köpte de väl lite fläsk. Jag hade mat med mig hemifrån, kaffe det fick jag visst där. Varje lördag kom det skjuts och hämtade mig hem. Vi gick nog i 4-5 månader för prästen, vi slapp väl fram i påskatiden. Vi var 90 stycken då, det var omkring 1890. Det var ju en rätt lång tid att vara hemifrån, men jag kunde ju se sjön och då var det inte så farligt. Sjön var jag ju pigg på. Jag blev dålig i höften det året, antagligen för att jag hade slagit mig på isen. Jag var 12 år den gången."

Fiske.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"
Det var ingen av oss härnere, som hade jordbruk; det var bara fiskare alltsammans. De ägde husen själva, och så tomten 'runten om' huset. Där hade de en liten täppa med 'pantofler'; det var det mesta då på den tiden, och så litet 'grönsager'. Det var minsann bättre att vara fiskare då än att vara dräng på landet, men nu har de ju sådan timpenning, att det är bättre att arbeta på landet.

Vi fiskade med långrev med 'krogar', 600 krogar per man. Vi satte på sjöorm, som vi gick och grov här ute, stora långa 'maskiner'; de går nere i sanden. De som hade fruntimmer fick hjälp av dem till att sätta på mask och göra långreven i ordning. Vi gjorde krogarna själva, av ståltråd, det gjorde vi på vintern. Nu kan de ju köpa allting. Jag har gjort många tusen krogar. Jag var dålig i höften då ett tag, så jag kunde inte göra något annat. Vi förtente själva tråden och filade den. Det är något som kallas för hylling på krogen. Den 'knabba' di opp med en 'vasser' mejsel.

Vi hade inga motorbåtar då så vi fick segla och ro. Jag var den förste som skaffade motorbåt; det är väl 25 år sen. Jag hade min motorbåt i 19 år. Segelbåtarna var 'sammadana' som dessa här motorbåtarna, men de var smäckrare så de gick lättare i vattnet. Min far hade en segelbåt; jag hade också en innan

jag köpte motorbåten. Vi fiskade allihop här nere, och var
och en hade ^{för det mesta} sin båt. Det är inte som nu. Här är ju ett redigt
lag med fyra stycken. Vid långrevsfiske fiskade man aldrig i-
hop utan var och en hade sina krokare och don. De kunde dela
båt förstås, men det var också det enda.

Vi hade en båt som var byggd på Höganäs och en som var
byggd på Viken; det var den far hade. Vi byggde aldrig fiske-
båtarna själva. Robåtar var här 'somma' som byggde. Fiskebå-
tarna var 18-19 fot långa. Dem använde man till allt slags
fiske, även till sillfiske. Här var två stora sillabåtar och
två (?) små, fem man på de stora och tre man på de små.

Vi fiskade alla sorters fisk, torsk, skrubbor, spättor
och ål. Det var visst inte så 'möe' ål här. Man kunde få ål
på krok ibland, men inte några mängder att tala om, vad jag
kan minnas.

Här var så kolossalt med fiskare, nästan i varenda stua
var där 3-4 pågar som fiskade.

De 'strög rägor' och satte på 'krogar'. Annars fiskade de
inte så mycket rägor, det lönade sig bättre med annan fisk. Men
när det var gott om rägor, så sålde de förstås. Ibland koktes
de först men ofta såldes de råa. De gamle talade om att de
'strög rägor' och travade med dem till Hälsingborg. Hälsingbor-
garna ville helst ha dem rå och koka dem själva. Kvinnorna gick

mitt i natten, med en korg fram och en 'bag'. De gick på natten, för det var svalt då, det var ju på våren och sommaren. Från början av april så är rägan bra ända till midsommar.

Vi fiskade mycket sill också, men det gjorde vi tillhopa. Sillfisket var i mitten av september. Förr i tiden gick det bra, men på sistone har det inte varit mycket sill. Förr i tiden var vi nere vid Kullen, Kullaberg. Det kallas kullasill den vi fick där, och den gick före all annan sill. De kunde vara ända vid danska sidan och fiska ibland. Det var bara i själva sillfisket. De kom ofta till en plats som heter Särdal. Sen fiskade de härnere vid Kullen. De var i Halmstad en gång och sålde sill. De fick så mycket sill så de kunde inte dra mer än halva länken. De kunde få en 500 valar sill på en gång då. Till sillfisket hade de en särskild slags nät, vi kallade dem för närdingar, och i dem fick de inte annat än sill.

Här var handlande när vi kom hem, för att köpa upp fisken. De kom hit med häst och vagn då på den tiden. Här var ett par stycken i Farhult, som inte levde på något annat än att handla med fisk och sill. Sen sålde de den till bönderna ute på landet. Före den tiden kom det göingar och köpte sill, men det var långt tillbaks i tiden. Fast jag minns det. Det kunde hända att de kom här på kvällen och låg här, ibland inne hos oss, för att vara i tid på morgonen när de kom in med sillen. Här var

folk från Ängelholm också och köpte sill.

De där göingarna hade gärna en flaska brännvin, som de kastade i båten, och så fick de sillen, det var liksom handpenning. Det var ju konkurrens om sillen, och priserna var ju också lite olika. Blev de då överens om något pris, så fick de en flaska brännvin, och så var det avgjort att handlaren skulle ha sillen till det priset. De dyrka' upp för varann. Den ene tog kanske 50 öre och den andre 75.

Fiskhandlarna 'hållt' uppe i backen med sin häst och vagn. Det såg inte ut som nu då, det var så mycket stenar här på den tiden. Fiskarna hade stora spånkorgar, som det gick 5 kilo sill i, och dem tog de på nacken och bar upp till vagnen och välte i. Det var bara sill de köpte på det viset. Fiskhandlarna hade sillen i vagnen direkt på vagnsbotten, men de brukade bre' en presenning över fisken. Det var bara me'n de fick lässt i vagnarna som de dröjde här. Det kunde ta ett par tre timmar innan de fick plockat sillen av närdingarna. Här var hela bron full av fiskarna och deras käringar. En av de där göingarna kommer jag ihåg. Han hette Reimer. Han kom ifrån Åstorp där hanne någonstans. Det var en liten en, men en trevlig skit. Han är ju död för många år sen. Han sjöng och var så livad, det minns jag.

Det minsta jag vet att sillen kosta' det var 50 öre valen,

ACC. N:R M. 12554: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det var det aller minsta, men då var här 'möen' sill. Annars kunde den vara uppe i 2.50 valen, 1 krona ibland, det var olika. 25 öre för 20 stycken skrubbor, det var ett vanligt pris i flera flera år när jag fiskade, sen gick priset upp. Då blev det betalt i kilo.

Min mor var mycket ute och sålde fisk. Hon lastade den på en liten kärra, som hon körde till Ängelholm med. Där var hon ofta inne och sålde fisk. De fick bäst betalt för den därinne. De hade små kärror på två hjul och en stump att dra i. Det var ju lite bättre än en rullebör. Det är en mil härifrån till Ängelholm. Hon brukade gå till sådana 'däringa riga' därinne, där fick de bäst betalt; di var liasom 'bekontade' där. Där kunde vara 4-5 ihopa som körde i schäs när de skulle till sta'n, då på min mors tid. Ännu längre tillbaks hade de fisken i en korg på ryggen, som kallades för fiskakyva. Di hade en 'maskin' di bant fast om ryggen, och baktill var det en riktig valk som den skulle stå på, kyvan. Det var också handtag som gick framom armarna. Stödet i ryggen var smalare till bäge ändar i midjan och bredare mitt bak. Då på den tiden kunde de följas åt 8-10 stycken in till sta'n. De ville gärna gå tillsammans för de var rädda för att gå igenom planteringen. Där var så rälgt nere vid Vegeholm. Det var sådana som låg därhänne i skogen, som bara strök omkring. Luffare kallade di dem.

//.

Därför så ville de helst ha sällskap. De gick varenda dag, d.v.s. på tisdagarna var där ju torgdag och det var nog den bästa dan i Ängelholm. De sålde även på torget. Detville ju helst stå på torget när där var torgdag.-Folk var mycket ivriga efter att få fisken. Det var de som gick ut där vid Carl XV:s bro och mötte fiskargummorna. Den som kom först fick den finaste fisken förstås. Där var en slaktare i Ängelholm, som bara köpte huvuden, det var det bästa han visste. Han betalade bra för huvuna, och sen kunde de sälja den andra fisken, så då var det bra förtjänst. Sen kom de hem vid 3-4 tiden på dan. De gick in tidigt på morgonen, så fort solen gick upp.

Jag har också handlat med fisk, men jag hade den på cykel, det var ju på senare år. Detta här andra det var när mor levde, det har ändrat sig 'moe' sen.

När vi var små så var min syster och jag ute och sålde fisk. Då hade vi små kärror på två hjul. Det kunde gå en 50-60-70 kilo fisk i dem. En skulle själv va' häst. Kärran hade en stång på cirka $1\frac{1}{2}$ meter med krokar på, som man körde fram kärran med.

När vi hade sålt fisken - ibland var vi ända borta i Varalöv - så turades vi om att köra varann i kärran. Den ena åkte

ACC. N:R M. 12554:13.

och den andra sprang barfota och drog kärran.

När det var någon som skulle ut och köra förr, så fick de leja skjuts av bönderna. Min syster och jag hade varit i Ängelholm och sålt fisk en gång, och så på hemvägen så kom en karet med kammarherren från Vegeholm i och körde förbi på vägen. Vi var rädda för att gå genom skogen så vi hoppade upp och satte oss bakpå 'fjären' och hade kärran efter oss. Vi körde rätt så länge på det viset, men rätt som det var så började kusken att slå bakut med piskan och då fick vi lov att hoppa av."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13.

ACC. N:R M. 12554:14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Svar på frågor ang. fiskmat.

"Hornackan(hornacken) ville man inte äta. Det var så många ben i den; den liknar en abborr. Den var inte god, här var det inga som tyckte om den. Men i Småland var de glada för den. Och om vintern här när isen låg och de inte kunde få någon annan fisk, så åt de den. Den kallas för skall också.

Makrill, det är fin fisk. Den gick bra att sälja. Det bruna köttet i makrillens rygg är mänskokött, säger handlanden häruppe.

Spättan och flundran tyckte man bäst om. Det var finast kött i dem. Och sen så var det ju laxen, men det var ju lite av den.

Ett tag så saltade vi makrill, men det blev inte bra. Den blev härsken till sist. Det röktes mycket makrill här, och sill också." Den

149.

Toffelmakeri.

"Jag har varit 'toffelmagare' i över 20 år. När jag var 14 år så var jag sjuk i höften och gick med krycka och käpp, och då tyckte mina föräldrar att jag skulle lära mig något yrke, så jag kunde klara mig. Så de skickade mig till en toffelmakare i Mjöhult, och där var jag i ett halvår och spikade. Jag fick bara spika där, så jag lärde mig aldrig riktigt att göra tofflor där. Sen kom jag hem och fiskade ett tag, och så var det meningen att jag skulle tillbaks till Mjöhult, men så kom det en annan dit i stället för mig, och då började jag hos en som hette Petter Bengtsson i Tånga. Där betalte jag 25 kr. för att få komma i lära. Jag lärde mig genast att tälja bonnar, så jag blev ju toffelmakare i rapport. Hos toffelmakarn i Mjöhult var vi 5 stycken pågar och jag, och vi 'spiga'. Mäster hette Smith (?). Det var en mycket stor toffelmakarverkstad. Vi körde till Höganäs varenda lördag med tofflor. Där var så 'möe' folk, hela verkstan full och på lördagkvällarna kom det töser dit ibland, och då var där sånt liv så. Där gjordes alla sorters träskor. När jag var i Mjöhult, då var där järnväg. Det var ett stort samhälle med hotell - men jag var aldrig där förstås. De skulle fö' mig där. Men var lördagskväll tog jag min krycka och min käpp och hoppade i väg hit. Jösses, jag hoppa' så lätt. Jag blev 'lita' svett, men jag var så i tagen

då jag kom i mina hemtrakter, så jag gick skarpt. I Mjöhult kunde jag ju inte se sjön. Det riktigt slog i bröstet på mig när jag fick se sjön där borta vid skolan igen.

Hos Petter Bengtsson var vi tre. Jag skulle fö' mig själv däruppe i Tånga. Där var jag väl en vinter, men han ville haft mig igen, och då skulle jag fått betalt. Det var strängt arbete. När en skulle börja på en träbit, så fick en först hugga upp den och så tälja. Sex par karlatofflor för dan, det var allt jag kunde göra. Petter Bengtsson kunde göra 12 par på en dag, när han var alldeles ensam. Det var ju en ryselig bjässe den. Han gjorde både träskor, stövlar och träbonnatofflor. Träskor kunde jag inte göra. Det skulle vara särskilda verktyg till det. - Dem de har i Danmark kallas för träskotofflor. Vi gjorde kappetofflor av läder, alltså med en kappa av läder bak på toffeln, men i Danmark hade de bok. Jag gjorde sådana med, men dem kunde jag inte få någon riktig snits på. Här var många som ville ha sådana med kappor, så det gjordes en hel del kappetofflor. De skoddes med rött skinn. Det hade gubbarna när de skulle vara fina. Jag gjorde två par sådana en gång och skicka till min bror i Amerika. Jag visste hur stora fötter han hade, så de passade precis. Men det blev en dyr historia med frakten.

Om vintern när vi inte fiskade så gjorde jag tofflor för jämt. På somrarna fiskade jag varje dag utom på lördagarna. Då

gjorde jag tofflor, så många jag hann med, och de pengarna fick jag själv. Fisket fick jag aldrig något för själv, det skulle vara till födan. Då gällde det att hinna med något på lörda'n, så då var jag uppe tidigt, ibland redan vid 4-tiden. Men på vintrarna hade jag hela dan till det, och då hann jag med fler än de kunde köpa här, så då måste jag sända till butikerna. Jag gjorde flera hundra par och skickade i butikerna. Det var bra att kunna sälja och få lite pengar. Jag har aldrig varit utan kontanter. När jag var en 19-20 år kostade ett par karlatofflor 1.25.

Jag hade min verkstad därute där vi har kök och lillastua. Tidigare när jag var liten, bodde det en som hette Gudmundsson där med sin familj. Han kom ifrån Bjäre härad och var tullare. Han bodde där i lillastuan innan jag hade verkstad där, och så delade de det lilla köket med oss. Det var inte så stora pretentioner på den tiden. Sen flyttade de härifrån, men den här gubben kom och hälsade på en gång efteråt - då var han väl 75 år. Då sa' far: 'är du kommen ända hit?' - 'Ja, man får hålla sig rakryggad så länge man kan', svarade han. Han bodde här i flera år med sin familj, men de reste till Amerika alla glyttarna sen.

Vi köpte trä i skogen, aleträ. Det var en del bönder som hade skog, och så köpte vi på auktioner. Lädret kom från Grön-

valls i Ängelholm. Spik och ståltråd köpte jag här i butikerna. Jag gjorde tofflor till Tiny Danström, de första hon gick med, de var så små. Jag gjorde bara svarta tofflor. Det var inte sådana som det är nu. Far han kunde 'lita granna' med, men det var inte 'mötet', så jag var ensam om det. Jag sjöng och gjorde tofflor. Fast jag slet för hårt. Jag kunde sitta och svimma i toffelbänken av trötthet. "På lördagkvällarna var jag ute och lämnade tofflor som var beställda. Söndagarna skulle en inte göra någonting. Då kom det ofta folk här och skulle hämta tofflor. Då var här alltid folk. Här gick det livligt till, vi drack gökar och dansade och sjöng. Jag var en sån där glad flyttfågel, jag tyckte om att spela och sjunga. Ibland hade jag dragspel med och spelade när jag kom ut i gårdarna. - Jag skrev efter ett dragspel, som kostade 35 kronor. Då var jag väl en 25-26 år. Det var ett tungt spel. Jag tror det kom från någon musikhandel här."

Bak.

"För lång tid sen när de hade 'bagat' bröd, skulle de smaka varandras bröd, det gick konstigt till då. Det var både grovbröd och sötbröd, men mest grovbröd då. När de hade bakat så gick de till naboarna och bjöd på det färska brödet, på det viset så fick man smaka lite färskt en gång emellanåt. Men en gumma minns jag, hon blev missnöjd för hon hade lämnat större kaka än hon fick själv, och då sa' hon: 'Kan inte min kaga gå i byn och formera sig så får det va'".

Det var stora och långa bröd de bakade då. De bakade så de hade för hela vintern. Till jul var det ett särskilt bak. Ja, till jul, jösses, det var så kvistigt då så. Det var sursött bröd och sött bröd, ja, de hade väl grovt bröd också till julen. Sursött bröd skulle ju vara alldeles finfint. Det skulle stå i deg om natten. Det var inte så mycket 'kager' då, det köpte vi om vi skulle ha något. Min mor köpte i sta'n (Ängelholm) eller var som helst, när hon kom ut. Det var en nabo här som sålde kager också. Hon bakade inte själv utan fick dem från ett bageri i Ängelholm skulle jag tro. Fiskarna brukade handla kager och sötbröd hos henne. Det var när jag var en 15-16 år. Jag tror inte att vi bakade sötbröd annat än till jul. Då var det jul, när vi fick sötbröd. Vi ungar skul-

le ha varsitt eget bröd, som det skulle stå vårt namn på. Den kallade vi för 'julakagan'. Ibland stod bara de första bokstäverna i namnet, A L t.ex. Det stod skrivet med deg. Det var ju så härligt när vi fick de här julakagorna. Vi fick göra som vi ville med den, om vi ville äta upp den eller gömma den. Det var några dar före julafton som vi fick den. Det var sött, vitt bröd och det smakade så gott, ja, ja men, vi höllt på att springa i luften när vi fick de där kagerna. Den var ju rätt så liten. Men det var för att det stod namnet skrivet som det var något så extra.

Vi var många barn, 8-9 syskon. Vi fiskarungar hade ju inte råd att köpa karameller och jag minns att munnen rant på en ibland när man var och handlade och såg på karamellerna. Bonnungarna köpte ju ibland, och nån gång delade de med sig och andra gånger lät de bli. Men det kunde hända att jag 'small' till dem ett tag om jag inte fick smaka. Jag var kvick som en fisk innan jag ble' dålig i benet."

ACC. N:R M. 12554: 2/.

Handelsfolk m.m.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

21.

"Här kom många smålänningar körandes förr i världen och sålde korgar och kvastar och allt möjligt. Det var gärna vid jultiden. Det kom också en del judar förr, det var vanligt. Här var en ryttmästare från Stockholm som köpte hela Vegeholm, och han tyckte inte om de där judarna, så han sprang efter alla judar och jagade bort dem. De fick inte lov att gå här. De bara gick och lura' folk, sa' han. De var också rysligt stygga, de här judarna. T.o.m. talte de gamla om att när de fick se en jänta med en granner fläta, så tog de saxen och klippte av den. Sen sålde judarna det till sådana som gjorde hårarbeten. Det var något som fanns förr. De använde hår till att göra klockkedjor av. Det är inte något de har gjort här i trakten, det har varit längre uppåt landet. Men jag har sett och hört att de har haft det på Ängelholms torg, hårbroscher och klockkedjor och sådana saker. Se, det skulle ju vara fint det 'där-inga'.

Med folket på andra sidan Skälderviken på Bjärehalvön hade vi just ingen kontakt. De är för sig själva. Det var ingen fraktfart över viken här, vad jag minns. Här var en skuta, som kom en gång med kalksten. Vid Kapellet kunde skutorna gå in och lasta kalksten och sen for de ut till andra platser där de bränner kalk."

ACC. N:R M. 12554:22.

Affärer m.m.

"Där fanns affärer uppe i byn. Holms affär har legat där i många många år. Förut var det en fru Nilsson, som hade den, och före den tiden var det en som hette Tilda i bon. Hon hade affären när jag gick i skolan. Det var bara 'liasom' ett vanligt hus med en dörr och ett litet fönster, som de kunde skylta lite granna i. De hade specerier och lite tyger och annat.

Mor brukade passa på och handla när hon var inne i Ängelholm och hade sålt fisk. Då köpte hon med sig allt hon behövde, bryxor och rockar och doning.

Mjölk det köpte vi uppe hos bönderna här. Vi hämtade mjölk på samma ställe i 30 år, och min son går fortfarande dit och får mjölk.

Fiskarna härnere höll gris, en rätt så stor gris, så fläsk hade vi så vi klarade oss. Och så åt vi ju fisk. Det var rysligt noga med att göra fisken ren när vi skulle äta den. Den skulle skrapas och 'hyddas'. Jag tror fiskarna var mer noga än vad bönderna är."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

22.

Smuggling. Krogar.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

23.

"De smugglade mycket här förr i världen, i mina föräldrars tid. De kom roende ända från Danmark. Där hade de stora långa båtar. Men jag har ju aldrig sett det. De hade tråkaggar med brännvin i, det har min far talt om. En gång så kom de här och skulle lägga till vid stranden ett stycke västerut. Då var det en gammal käring som hade sladdrat för tullarna att de skulle komma i land där. Men de blev varnade i tid och gick i stället i land på Rönnen, så tullarna fick aldrig tag på dem. Det var folk här som hjälpte danskarna, men min far vågte inte hjälpa dem, för han var ju kronans karl. Det hade ju inte gått an. Han var soldat, men det var inte mer än 6 veckor för året som han var i Ljungbyhed. För det hade han 125-150 kronor om året, och det var ju bra på den tiden. Han redde sig också rätt så bra. Men här var 'nok' de som tjänade på smugglingen. Far hade visst en bror som hette Anders Tuveesson, och han 'höllt nok' med dem lite, det tror jag. Jag vet ju inte mer än min far talte om. Det var inte bara brännvin de smugglade utan tyger också och sådant 'däringa', tyckte jag de talte om.

Här var ju gott om krogar runt omkring. I Jonstorp hade de Lasakrogen, det var den närmaste här var. Dit gick alla sorters folk. Det var fiskhandlare, som köpte sill vid Lerberget,

ACC. N:R

M. 12554:24

och när de sen skulle köra upp åt landet igen så stannade de vid Lasakrogen och rensade fisken vid en å, som rinner där förbi. De rensade och gälade den, och så saltade de sillen i vagnen. - Men här var folk häromkring också, som tog till Lasakrogen."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

24.

ACC. N:R

M. 12554:25-

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Emigration.

"Det var många som reste härifrån till Amerika. Jag har hatt tre stycken bröder i Amerika. Jag var en 14-16 år när de gav sig iväg, de reste inte allesammans på en gång. Far och mor brydde sig väl inte så mycket om det, de hade ju lika många kvar här hemma. Men när det kom post så blev far glad. De skrev ju emellanåt och skickade tio dollar eller så hem till jul. På den tiden lämnade de post uppe vid vägen. En jul så var vi samlade allihop, och då var det fest, ska jag säga. Då var jag 17-18 år. Det var innan de alla hade rest. Vi var fyra tjejer och tre pågar och mor och far. Och de kundensjunga allihop. Far han var en riktig mästर्सångare. Vi sjöng 'Kristallen den fina' och 'Skogen är tyst och himlen är klar' och andra med. Det är gamla bitar."

25.

ACC. N:R M. 12554:26.

Asociala element.

"Vid stranden ett stycke härifrån vid Rönnen var det en kulle med tre hus. När det var högt vatten, så gick vattnet runt om den så den blev som en ö. De som bodde där måtte va(da) i land ibland när de skulle handla. Det var 'når' det hade varit blåsandades och högt 'vann' länge. En gång var det tre stycken som gav sig iväg i en liten båt, men den stötte emot en sten så båten kantrade och alla tre drunknade. Den stenen kallas ännu för Mandråparen. Det var före min tid. Det är som far har talt om. Det var s.k. fattigt, dåligt folk som flyttade därut på Rönnen. Det var några som hette Noak, det hörde jag talas om. Det var sådana som inte kunde bo kvar i byn, som kom dit ut. T.ex. om det var en flicka som hade skaffat sig en oäkta glytt, så fick hon flytta dit. Där söp de och drack. De var liksom förvisade från de andra i byn, de som bodde där. Gamla Johanskan (Johansonskan) hon bodde där. De måtte upp till andra och få lite bröd och potatis och dricka-blanning; de var så fattiga de som bodde därute. De hade lite potatis, det har jag sett. De var inte fiskare; man kan hellre säga att de var halvvägs bönder 'liasom'. De hade både 'kvingor' och glyttar med 'dem' därute. Förr i tiden brände de själva brännvin. Gamle Holm hade ju alla sådana där grejor och allt som hörde till. Det var min mosters gubbe. Det brände de hemma,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

26.

och så hade de några stora glas att ta suparna i. De drog i land en brännvinskagge en gång på den där ön. Då söp de sig fulla allihopa. Det var några glyttar som var ute på isen och fick syn på kaggen under isen, och då kom karlarna och högg hål på isen och tog fram den, och sen söp de. Det var som min far talte om.

Det var så försmädligt, om en fick en oäkta glytt på den tiden. Folk var så hårda då. Det var 'liasom' de satte ut dem på Djävulsön.-Dreyfus läste jag om i tidningarna. Det följde jag med i. Där var t.o.m. vaxbilder på Höganäs, och där var en av honom, som jag var inne och såg. Sen så läste jag att han var oskyldig."

Rackare.

"Det var otrevligt att vara rackare. Han var så avskydd, så. Min far var vaktepåg uppe i Stora Snorröd när han var liten, och där var en häst som de skulle ta skinnet av, och då fick de ju lov att vända sig till rackaren. Han fick mat på stället där, men efteråt var det ingen som ville äta med den sked som rackaren hade stoppat i munnen. De gav den till far, som började äta utan att veta vilken sked det var han hade fått. När han fick reda på att det var rackarens sked, så slängde han den ifrån sig och ville inte ha en bit mer. - De tog 'horsarumpan' till en 'pisk' förr. Far han gick ju och vakta kreaturen och behövde ha en pisk, och då skulle rackaren göra den till honom. Då sa' rackaren till honom att gå och hämta hästskinnet. Det gjorde far, men han ville inte ta skinnet med händerna utan tog det på en käpp. När rackaren fick se det blev han så arg, så han gav far en 'lusing'. Det tyckte han var för galet. Och sen så ville han inte göra någon pisk till far. - Det rackaren hade haft fatt i det ville ingen ha något med att göra.

Min syster var hemma här en gång; det var sen hon hade blivit gift. Vi hade köpt hästkött och hon skulle göra köttbullar. Vi brydde oss inte om att det var hästkött, men när mor fick höra det, så fick vi inte låna hennes pannejärn. Men

ACC. N:R M. 12554:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vi tog järnet i alla fall den gången. Det är 50 år sen nu eller lite mer, 55 år skulle jag tro. Far kunde inte äta köttbullar av hästkött på något vis. På mors och fars tid åt de aldrig hästkött. Men rätt vad den var så kunde de allihopa äta det.

Det var inte vem som helst som slaktade hästar. Det var pengar att tjäna, annars hade de väl aldrig fått någon till det. De tog något visst för att de flådde en häst. Men han var så föraktad, det var så försmädligt att slakta hästar. De som flådde hästar det var rackare, något annat namn har jag inte hört."

27.

ACC. N:R M. 12554:30.

Klasskillnad. Bjudlag, m.m.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

30.

"Fiskarna var inte så mycket hållna som bönderna; de var en sort för sig. De var inte så mycket tillsammans, bönder och fiskare. Var det en fiskarpåg, som ville gifta sig med en tös på ett bonnaställe så fick han nog skrinlägga det, det gick väl inte. Det blev nog för mycket. De var så stora i hackan, bönderna, de släppte inte sina döttrar till några fiskare. Det är gärna bönderna som kommer ihopa. Det är bara frågan om righet.

Men när det var begravning så var de med allihopa; det var ett lag då. Då var alla fiskarna bjudna också. Det var ett sådant där lag när det var någon som var död. Men inte vid bröllop, då var nog bönderna för 'dem' själva.

Förr var det ingen sådan där kyrkovaktmästare. De fick de själva sköta om ringningen. 3-4 gånger skulle de gå och ringa i kyrkan. Min far var med många gånger och ringde. Det var fyra stycken visst som skulle gå och ringa. Det var strängt arbete, så de måste lösa av varann. Far sa' till sist att nu kan jag inte längre, jag rår inte med. När det var någon som hade dött skulle de gå och ringa, kl. 10 på morgonen. Det skulle vara samma morgon eller da'n efter att vederbörande hade dött. På begravningsdagen skulle de börja ringa när likskaran

kom tätt vid kyrkan. Alla de 'dära' ringarna skulle vara före där och ringa.

Far han var på alla begravningar. Då fick de 'mad' och brännvin. Det gick ordentligt till de flesta gångerna. Men en gång när han var hänne i Kattarp så blev de fulla och slogs. Men här gick det alltid ordentligt till. - Förr i tiden skulle de ha förning med sig, vin och sådana här krokaner. Vi ungar väntade alltid på att far och mor skulle komma hem för då hade de lite 'sockerkaga' i 'näsdukgarna' med hem till oss. Var det riktigt fint, så var det sådana här konfekter med. De var virade i ett svart papper; de var så fina. De skulle ha en kanna vin med sig och krokan eller sockerkaga. Det skulle var och en ha med. Fruntimmerna var inte alltid med, men alla karlarna bjöds. Nu är det andra tider. Nu skall de ju på restauration inne i Jonstorp eller Mjöhult.

När vi hade begravning här för mor och far, så var hela stugan full. Far dog 1916 och mor 1917. Hela laget var med, först karlarna den första da'n och så fruntimmerna den andra da'n, för det var inte plats till alla på en gång; och då kom alla. Det stod väl på biljetterna hur dags begravningen skulle vara. Det var efter 12 i varje fall. Så var där ju 'begravelse' och så kom de hem efteråt och så vankades mat och brännvin till.

ACC. N:R

M. 12554:32.

Men när mor och far begravdes så hade gästerna ingenting med sig, det var bara förr i tiden, när jag var liten."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

32.

Kyrkligt liv.

"Husförhör - det var före vår tid.

Men kyrktagning har förekommit i min tid. Prästen skulle komma ner och läsa för kvinnorna och sen skulle han ta dem i handen och leda fram dem. Många gånger var de två på en gång. Det skulle alla göra som hade fått glyttar. Det var strängt förr i tiden. Prästerna hade mer att säga till om då än nu. Min far var så rädd för prästen. Han gick inte i kyrkan och då tyckte han att det var obehagligt när han mötte prästen. Det var en som hette Högstedt då. Han var sträng av sig.

När det var någon i en familj som hade varit i kyrkan skulle de hemma-varande ta honom i näven när han kom hem igen. Så skulle de också få Guds ord i sig, menade man. Det var innan min tid förstås, det var som far berättade.

Jag kommer ihåg att vi skolbarn skulle gå i kyrkan. Hela vägen var så full med folk så man kunde knappt komma fram. Alla skolbarnen skulle gå i kyrkan, helst vid påsktiden. Det var s.k. passionspredikningar en hel månad före påsk, och då skulle vi tvunget till kyrkan. Det var mitt på dan vid 9-10-tiden, det var visst mest på onsdagarna. Wallengren var där på den tiden och pastor Nyman. Ahnfelt var en liten krympling men predika kunde han. Det var en skarper präst. Det var före

ACC. N:R

M. 12554:34

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vår tid. Det är far som har talat om. Så var där en som hette Koch, det var efter Ahnfelt. Jag har inte hört honom heller, men de har talat om honom. Jag vet inte riktigt vad de tyckte om honom. De fick ju vara nöjda med vem det var."

Skolförhållanden.

"Min mor hade aldrig gått i skolan. Hon kunde skriva sitt namn, men det var dåligt. Läsa kunde hon visst.

Jag gick för en som hette Holm. Det var en bra skolmästare."

34.

Nöjesliv. m.m.

"När sjömännen kom i land på vintern, så hade de semester. Och så fiskade de lite förstås.

Då var det slagsmål 'titt'. För sjömännen hade lätt att få flammor. De gick före bönderna bland flickorna. Och då blev bönderna arga och tyckte de tog deras flickor ifrån dem. Bönderna höll inte sjömännen för något och sjömännen såg ner på bönderna. Men flickorna var svaga för sjömännen. De hade ju varit ute i världen och sett sig om, det hade ju inte de andra.

Förr i världen när de skulle dansa, brukade de vara i något som kallades Magasinet, det låg i Svanshall. Där var det bra plats; det var ett sädesmagasin. Det var inte så noga då om det var parkettgolv. Jag var bara liten på den tiden, men mina syskon var där ibland. Men sen var jag ute jag med och dansa på annat håll. Bara jag fick ett par snapsar så kunde jag dansa å. Vi hade en skog här nere, Snorröd skog, och där var något de kallade för Central Park, och där var jag 'titt' nere och dansade. Central Park, det stod det min själ där när man skulle gå in igenom en port. Det var i mina unga dar, när jag var i 20-25-årsåldern. Jag tror inte det var mer än 4-5 år som det där höllt på. De hade spelmän och de spelade både dragspel och fiol, och så dansade vi, jöss jajamen. Där borta i

Snorröd skog var det dans på lördag och söndag. Där var redigt med fester då om söndagarna på sommaren. Jag tror det kostade 5 öre dansen, de hade dansbiljetter. Det var några där hänne omkring som höllt'et, de tjänte väl lite på det. Nu är här ju Kullaparken.

Jag hade dragspel själv, och ibland satte jag mig här- utanför huset och spelade, och rätt vad det var så kom det några, och de börja' och dansa och det blev sånt liv här i backen. Det var i unga dar det. Det brukade vara på kvällarna sen de hade slutat arbetet för dan. Då kunde de komma en 10-12 stycken här, pigor och drängar från gårdarna och vem som helst. De var ju unga allesammans. Och de dansade vals och polka och ... Hambo var inte på den tiden. Men 'rävländaren' dansade de. Är det inte detsamma som hambo det? Jag nästan tror det. Det var någorlunda som polka."

ACC. N:R M. 12554:37.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Påkseder. Slå katten ur tunnan.

"Jag var den förste som ordnade med påskabloss här på platsen. Sen så blev det runt omkring här ute på udden. Ett år hade de påskabloss på Loviseli. Då var där så mycket folk, så. Första gången jag ordnade det satte jag fyr på några gamla gummikragar, och det blev ett väldigt bloss. Förr hade man vita gummikragar, som man kunde tvätta själv. Då var vi fina, när vi hade dem på. - Det var något som brände skarpt. Det var i alla fall den första gången här var påskabloss. Sen så hade vi tjärtunnor nästan vartenda år. Det var spel och dans och trevligt då. I Bjäre härad har de haft påskabloss så länge jag kan komma ihåg. Det var på påskaftons kväll, kvällen innan påskadag. Allting försiggick utom hus, dans och sådant om det var bra väder.

På påsken åt vi ägg och de skulle färgas i 'lögeskal' (E.B.) Vi tog moss på sådana stenar, som hade legat länge, till att färga äggen i (A.L.). Det var jag och tog många gånger. Det blev de mörkgula av. På påskafton fick man ett ägg eller två, men på påskedagsmorgon skulle en äta så många en kunde. De kokte flera tjog ägg åt gången. En piga som tjänte på ett ställe skulle ha ett halft tjog och drängen skulle ha ett tjog. Det var som de skulle bjuda deras vänner med. Jag tror drängarna

37.

Majstång och midsommarfirande.

"Det var en majstång i Farhult, en gång när jag var liten. Jag var så liten så jag kunde inte själv gå dit, men då var det en av nabopojkarna, som tog mig på ryggen och bar mig ända dit. Jag var nog knappt tre år den gången. Majstången stod mitt på backen nere vid sjön. Där låg ett litet ställe inte långt från dr. Derrviks stuga. Det hette Lundgrens.

Vid Vegeholm brukade det vara en majstång. Där hängde en krans på var sida av tvärträt och en krans uppe i toppen med. Det var på kammarherre Lövenstjernas tid, eller vad han nu hette. Senare kom en ryttmästare från Stockholm dit. Det hette Runddelen, där majstången var uppställd. Där var danstillställning och det var så mycket folk, alla ungdomar skulle dit och se på majstången och dansa. Det var det enda ställe där de hade majstång och nästan på det enda ställe där de dansade. Där var en plätt som var slät och där dansade de. - Vi skulle alltid ha hallonlemonad när vi kom dit. Den kostade visst 10-12-15 öre eller vad det var. Det var ju så härligt om man hade fått pengar till en lemonad. Det var innan vi gick i skolan. Det var lång väg dit, gott en halvmil, men vi tog apostlahästarna, och det gick fint, den biten sprang vi så lätt så."

Post, tidningar, böcker m.m.

"Posten fick vi från Vegeholm. Det var en gammal gubbe, som gick hem i stugorna med brev och sådant. Han skulle ha 5 öre för vart brev. Jag tror han kom varje dag. Jag var nog inte mer än 10-11 år då. Han hade inte tidningar med sig. Var vi fick dem ifrån kommer jag 'min sju' inte ihåg, men vi hade tidning härhemma, fast det var på de senare åren. Jag var rätt stor då. Det var Höganäs-Tidningen. Sen fick vi Kullabygden. Det är en daglig tidning. Den har vi haft sen den kom till, tror jag. Flera familjer brukade dela tidning.

Om man hade några böcker, så var det bibel och psalmebok, något annat läste man just inte. Jag har aldrig läst några böcker. Bibel fick vi när vi slapp fram för prästen. Den fick vi gratis alla som var lite fattiga. Psalmebok brukade man få av föräldrarna när man konfirmerades. Den köpte de i stan (Ängelholm), i boklådan där. Det var väl 1 kr. eller 1.50 den kostade. Det skulle föräldrarna skaffa, när barnen skulle konfirmeras. - Postilla har jag inte haft någon.

Visböcker började komma när jag var en 15-20 år, det började bli vanligt då. Min syster kom ut och tjäna och så var hon på Höganäs och sydde korsetter, sådana där snörliv, och när hon kom hem, brukade hon ha någon visbok med sig, och där

ACC. N:R M. 12554: 4/.

lärde jag mig många visor. Poesiböcker vet jag inte att det har funnits här.

Fotoalbum har jag då aldrig haft, men min syster fick ett av en svåger, som kom från Amerika. Det var vid 1900, tänker jag."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4/.

ACC. N:R M. 12554: 42.

Visa

Beskuggad utav björk och lindar
min hydda ligger vid en vik
omsörjt för årets friska vindar
och smekt av böljornas musik.

Jag har en liten trädgårdstappa
med två små täcka liljors stam
där plär jag på min luta knäppa
och skåda över hav och land.

En hustru har jag, skön som dagen,
så huld, så rik på kärleks guld,
hon är en drottning av behagen,
så huld, så god, så kärlekshuld.

Vid hennes sida säll jag sitter
som om jag satt i himmelen
och hör på fåglars glada kvitter
och andas blomsterbladens doft.

Min hydda är ej stor men rymmer
all sällhet som här finns på jord,
där inne trives ej bekymmer,
nej, lyckan bosatt sig hos oss.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

42.

ACC. N:R M. 12554: 43.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Det är en gammal visa, som jag lärde mig ur en visbok, som min syster hade med sig en gång när hon kom hem. Hon var fem år yngre än jag och arbetade inne i Höganäs med att sy korsetter, sådana där snörliv de hade på den tiden. Min syster hade så lätt för att lära sig nya melodier. Hon behövde bara höra en sång en gång när hon var borta på någon danstillställning, så kunde hon sjunga den när hon kom hem på kvällen. Jag skulle helst höra en visa 8-10 gånger - sen kunde jag den."

43,

ACC. N:R M. 12554:44.

Sjömansvisa

"Åt havet från den lugna stranden

jag längtar dit med längtan än

jag ville bort till främmande landen

jag blev förhyrd av en kapten.

Med längtan och med fredligt hjärta

med min kamrat och med min vän

jag delar varje fröjd och smärta

ty så gör varje sjöman än.

Men lantman du som hemma vandrar

och jämt naturen skåda får

men likväl ständigt sjöman klandrar

och bär mot honom samma hat.

Du skulle se när vågen svallar

och stormen rasar i var klut,

när styrmans röst till revning skallar

av skräck och fasa du blev stum.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

444

ACC. N:R M. 12554:45.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Än höjs det upp mot svarta skyar
än sänks det ned mot havets djup,
en bön till Gud var sjöman sänder
sen äntrar han på nocken ut.

När seglen slå och stormen rasar
var själ dock ingen fasa bär
friskt mod oss ändock aldrig tryter
och oförfärade vi stå.

Sen vänds vår färd mot kalla Norden
och hemåt seglar vi så sällt
ty kärast är den svenska jorden
där våra flickor leva sällt.

Sen över vintern hemma dröjer
uti en älskad flickas famn
därför jag mig så glad förnöjer
med skeppet i en säker hamn.

"Den där sjöng vi för många många år sen. Det var pågar
häriifrån som kom hem och sjöng den. De var ute och seglade om
sommaren och så kom de hem på vintern."

ACC. N:R M. 12554:46.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Reimer, en fiskuppköpare från Åstorp ("sillagöing"),
glad och livad, sjöng i Alfred Lundbergs barndomshem en visa
om en fästmö som fått ett barn och blivit sviken av sin fäst-
man.

"När du får tröskat uppå din loga
giv mig en skäppa eller två! -

- Om jag ock hade tusen tunnor
fick du ej ett enda korn. -

- Se hans mun och se hans näsa.

Är du inte barnets far?

Minns du ej den gröna soffan
där du sparkade gaveln ut? -

- Aldrig låg jag i den soffan,
aldrig sparkade jag gaveln ut. - "

"Sen kommer jag inte ihåg mer. Den sjöng han, Reimer."

46.

ACC. N:R M. 12554: 47.

Väderlek.

"Min far och 'hansa' bror brukade tala om vad vi skulle ha för väder, när vi kunde se Hallands Väderö klart, men de hade lite olika idéer om det. Den ene sa' att det skulle bli klart och soligt väder, och den andre sa' att det lika gärna kunde bli dåligt väder. Det inträffade att det blev fint väder, men det andra slog in det också. Detta 'vär' vi har nu (svag vind, klart, varmt) kallar vi för 'solgångsvär'. Då är vinden ostlig om mornarna och nordlig om eftermiddagarna. Då är det sådant grant 'vär'. Vinden går efter solen, det är det som menas. Det är vid sådana tillfällen man ser Hallands Väderö. När solen går upp om mornarna och det blir rött på himlen, så blir det regn och blåst, men när det rodnar när den går ner, så blir det fint, det lade vi märke till många gånger när vi låg ute på sjön och fiskade sill. Det var på efterhösten det brukade vara sånt där väder. Då kunde det blåsa upp kraftigt och så fick vi sån motvind när vi skulle hem. Vi kallade det för att få 'halvbror'. Vi hade motvind när vinden kom från sydost och vi skulle slå oss hem på mornarna. 'Jag tror vi har fått vår halvbror i dag', bruka' vi säga. Vi låg och fiskade nere vid Skäret och Arild; där har jag legat många

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

47.

gångar. Det blåste ibland och slog över båten så det rann överallt och vi blev genomvåta trots att vi hade oljekläder.

Åskbyar kunde man ju också se på himlen. Och ibland kunde det komma en häftig blåst som virvlade upp vatten ur sjön. Jag var ute en gång när det kom ett sådant där vattendrag; det var som en pump. Vi blev rädda och bärgade seglen med detsamma. Det gick en redig stråle upp ur vattnet. Jag var min själ rädd, jag var bara rätt så liten den gången.

När månen kom på himlen så blev det alltid bättre väder, sa' man. Det har mycket med detta 'häringa' att göra, hur månen står. Jag har hört sjöfolken tala om det. Jag hörde en gammal gubbe säga att när månen hängde med kassen så blev det inte grant väder. Han menade det tjocka som är i månen, när det syntes nertill på månen, så den låg 'liasom' på sne. De hade mycket att säga om vädret, de där gamla gubbarna. De hade några tecken i almanackan de gick efter också. När det var två par fiskar, så blev det grant väder, tror jag de sa'. Men det andra har jag glömt. Sista kvarteret talte de så mycket om. Det var särskilt en gubbe här, som kunde sånt. Han var gift med min 'morsa' syster, och han var fiskare.

1902 var det en förskräcklig storm här. Det är det värsta

78.

ACC. N:R

M. 12554:49.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

oväder jag har varit med om. Vattnet gick ända upp till huset, så vi kunde inte gå på framsidan utan att bli våta, och tången låg i stora högar på marken framför. Jag var genomvåt tre gånger innan det blev ljust, för vi skulle bärga båtar som hade slitit sig. En båt låg upp och ner, och vi var ute och fick en repända ner i den, men den gav sig ut igen, medan vi var inne och drack en gök. Tre båtar stod på kölarna. Tången låg i en stor bunke, tångeja kallar vi det. Det var som sjön hade slagit in."

49.

ACC. N:R M. 12554:50.

Bot mot sjukdomar.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

50.

"Jag var hos en käring för min dåliga höft. Mor Ekberg hette hon, och hon tog värken. 'Henna doter' fortsatte efter henne, men hon var inte så bra som sin mor. Mor Ekberg är död för många år sen nu. Hon tog värken så jag slapp ha ont. Hon 'röga' mig och gav mig både smörja och droppar och allt möjligt konstigt. Jag skulle vara inne i nio dygn. Under den tiden fick jag inte vara ute så att solen sken på mig. Annars fick jag göra vad som helst. Vi köpte hem droppar på apoteket, Hoffmans hjärtstyrkande nervdroppar och kamfersliniment och kamfersprit till att smörja på. Och så skulle jag 'rögas' ('rygas'). Det var alla sorters skit hon hade plockat ihopa - det skulle väl samlas vid vissa tillfällen. Och så gjorde hon i ordning nio sådana där små paket, som jag skulle 'röga' mig med. Jag skulle ta ett var kväll i nio dygn. Då skulle jag lägga det i en 'illskoffa', en sån som sme'n hade gjort av järnplåt och som en har till kaminerna. Det var lite papper om det där skrotet, och det skulle läggas på en kolglöd så det rykte. Sen skulle man föra den där skoffan med glödena i 'runt-en' omkring kroppen så man blev liksom invärvd av röken. Mor hjälpte mig med det, det minns jag. Jag kunde inte göra det själv, för det var ju så varmt att det brändes. Det var inte så lite rök som kom upp. Det skulle ryka upp på hela kroppen.

ACC. N:R M. 12554:51.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

51.

Hade en dåliga glöder, kunde det knappast brinna upp. Det luk-
tade hemskt av det. Man fick inte låna bort något av det till
någon annan, inte på villkor, det skulle vara alldeles hemligt.
Helst skulle man inte tala om att man hade varit och sökt hen-
ne. Om det kom någon främmande in i huset medan man höll på
med den där kuren, så trodde man att han eller hon hade 'satt
på' en sjukdomen. Jag kommer 'ihu' att naboan kom in en gång
då min bror från Amerika hjälpte till att 'göra vid' mig. Då
ropade min bror till honom 'vad ska du här?' och körde ut ho-
nom. Om han hade kommit in och sett vad vi höll på med, så
skulle vi ju tänka att det var han som hade satt på mig värken.
Jag trodde också på det på den tiden, men nu tror jag det inte
längre. Förr trodde alla på sånt. Om det kom en mänska in me-
dan man kärnade smör och det sen blev dåligt smör så skyllde
man på den som hade kommit in och sa' att hon hade trollat bort
smöret. Det var gammalt skrock. Det var 'sammadant' om där kom
någon till lagården och korna inte var som de skulle. En gam-
mal gumma här i närheten tror ännu på sånt där. För några dar
sen kom det en gammal mora till henne. Den dan värpte hennes
höns inte mer än två ägg, och då sa' hon till mig, att hon trod-
de att det var moran som gjort så att hon inte fick fler ägg.
Men jag sa 'töst, inte kan du väl tänka så'.

Mor Ekberg bodde inne i Glimminge i närheten av det ställe där Kullens mejeri ligger.

Vi sökte en gubbe också för värken. Han sa' att jag skulle ligga i björkelöv. Men där var så många djur så jag kunde inte sova på hela natten.

Sen kom jag till Hälsingborgs lasarett. Det var far som skickade mig dit."

"En gång hade jag tannevärk, och då låt jag iglar bita mig. De satte dem här på käften. Det var några gamla borta i Vegeholm, som kunde sånt där. Ett annat sätt att bota tannevärk var att pricka tänderna med en pinne och sen slå pinnen i ett trä. Man kunde också doppa en lapp i ättika och lägga på tanden."

"Jag hade en vårta en gång, och då skulle jag gå till en sten, som det var en håla i. Den var fylld med regnvatten och dit skulle jag gå tre mornar innan solen gått upp och doppa ner vårtan och ta vatten på. Det var härute på backen. Det var något jag hade hört talas om. - De sa' att det kunde hjälpa att ha liken att ta på glyttarna när de hade någon sorts utslag."

ACC. N:R M. 12554: 53.

Gastar m.m.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

53.

"Gastar, det var sådana som var döa och inte kunde få ro. Vi låg en gång vid Hallands Väderö en kamrat och jag. Nästa morgon frågade han mig om jag visste att vi hade ankrat i Gastahamnen. Det var några som hade drivit i land där en gång och sen kallades platsen så. Men vi såg då inte någonting. Jag har aldrig sett något spöke.

När jag var barn så var det en gammal gubbe här som berättade för min syster och mig om Jerusalems skomagare. Det var en som for omkring. Han hade - vad var det han sa - läster som var flera hundra år gamla. Och han kunde inte komma närmare jorden än två alnar. Hade vi träffat på det där, hade vi ju blivit fördärvade. Vi blev så rädda och gick och höll varann i näven. Vi var ju bara små, så vi trodde ju på det. Jerusalems skomagare hade väl gjort någon slags orätt på jorden så att han inte kunde få ro för sitt dåliga samvete. - Den där gubben talte om Flygande Holländarn också, och då blev vi så rädda så håret stod rätt i vädret på oss båda. Det skulle vara en mänska som hade vingar och flög. Men det var ju bara skrock, förstås. - Han var bleckslagare den där gubben och bodde där hänne uppe på backen ett stycke från sjön.

Så fort som en människa var död, så var där en psalmebok

ACC. N:R M. 12554:54.

och sax, men vad det skulle va' för vet-jag inte. Det var väl för att de inte skulle gå igen. Det la's ovanpå bröstet på den döde. Det såg jag själv. När man bar ut kistan med den döde så skulle man se till att fötterna lämnade huset först. De satte en blomsterkvast i handen på den som låg lik. Någon av naboarna brukade hjälpa till med att tvätta och klä liket. Det skulle vara de som var riktigt kvicka 'å dem', för det är ju en del som inte tål vid att röra vid lik. Det var gärna någon nabofru eller något sådant."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

54.

ACC. N:R M. 12554:557.

Otur vid möte.

"När man skulle ut och fiska så skulle man inte möta någon kvinna på vägen, om man ville ha god fisketur. Far och jag skulle ut och dra garn en gång, och då såg vi en kvinna på backen. Det var en gammal käring, som bodde där nere, men då hon fick syn på oss så sprang hon undan, så vi mötte henne aldrig riktigt. Det var så många som hade sagt till henne, att hon hade sån otur med sig. Men jag bara skratta' jag. Den gången fick vi 20 laxar."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

55.